

EBUBEKİRİYYE MEDRESESİ (Nam-ı diğer Yılanlı Medrese)

DR. MUSTAFA
FIRAT
GÜL

I. Alaaddin Keykubad döneminde (1220-37) Kayseri Subaşısı Seyfeddin Ebubekir tarafından yaptırıldığı ileri sürülen medresenin Fatih devri Aksaray vakıflarında ismi bulunmaktadır. Yeri tespit edilemeyen yapı bugün mevcut değildir. Adı geçen medresenin 1476 tarihinde tamire muhtaç durumda olduğu ve Mevlâna Abdülatif tasarrufunda bulunduğu belirtilmektedir.

Abdullah Sabri Karter Mariye/Yılanlı Medrese'nin Sebil Mahallesi'nde Hacı Hamza oğlunun evi içinde olduğunu yazmaktadır. Ancak 1476 yılında Fatih Sultan Mehmed devrinde tespit edilen Karaman Eyaleti vakıfları arasında medresenin adı zikredilmektedir. Sultan II. Bayezıd devrine ait 906/1500 yılına ait defterde medresenin ismi geçerken; Kanuni dönemine ait defterde isminin olmaması medresenin yıkılmış olabileceğini ya da vakfının el değiştirmiş olabileceğini göstermektedir.

Ancak hurufat defterlerine göre çalışma yapan Eşref Temel şöyle yazar: Yılanlı Medrese'nin bir diğer ismi Ebubekir Buk'ası'dır. Sultan III. Murad devrinde tespit edilen evkaf arasında her iki medresenin adının olmamasına karşın Evliya Çelebi Yılanlı Medrese'nin adını vermektedir. E. Temel'in de belirttiği gibi Ebubekriyye Medresesi sonraki zamanlarda

Yılanlı (Mariye) Medresesi /Ebubekir Buk'ası şeklinde isimlendirilmesi eski medresenin vakıflarının Yılanlı (Mariye) Medresesi / Ebubekir Buk'ası'na ilhak edilmiş olma ihtimalini ortaya koymaktadır.

Yılanlı Medresesi/Ebubekir Buk'ası ile ilgili Hurufât Defteri kayıtlarındaki ilk belge mütevellî atamasıyla ilgilidir ve Haziran 1694 tarihli'dir. Belgede zikredilen kayda göre, Yılanlı Medresesi'ndeki boş mütevellîlik kadrosuna Ali atanmıştır. 30 Aralık 1712'de medresenin bir akçe ile mütevellîsi ve nazırı Mısrî Mustafa, beratını kaybettiği için kendisine yeniden berat verilmiştir. Bu kayıt, mütevellîlik yapan Şeyh Mustafa Mısrî'nin aynı zamanda vakfın nazırı olduğunu göstermektedir. Mart 1717'de medresenin mütevellîsi Şeyh Mustafa Mısrî kendi rızası ile yerini oğulları Seyyid İbrahim ve Seyyid Mehmet'e bırakmıştır.

Yılanlı Medresesi/Ebubekir Buk'ası'na yapılan müderris, mütevellî ve diğer vakıf görevlisi atamalarının bu kayıttan sonra, aynı kişiler üzerinde toplandığı görülmektedir. Ağustos 1746'da medresenin yarımşar akçe ile müderrisliğine ve tevliyetine, Abdurrahman'ın ölümü üzerine Cafer getirilmiştir. Mayıs 1750'de yarımşar akçe ile müderris ve mütevellî Cafer'in ölmesi üzerine yerine Osman görevlendirilmiştir.

Mart 1789'da yarımşar akçe ile ders müderrisi ve müteveli Osman'ın ölmesi üzerine bu görevler, oğlu Mehmet'e verilmiştir. Eşref Temel'in araştırması gösteriyor ki Yılanlı Medresesi/Ebubekir Buk'ası'na atamalar, XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiş. Hurufât Defterleri'nden sonra BOA'daki 1 Haziran 1842 tarihli muhasebe kaydında yarım akçeyle müderrislik ve mütevellilik görevleri Mehmet'e verilmiştir. 4 Kasım 1843 ve 8 Mart 1846 tarihli vakıf varidat mahsubat kayıtlarında, Yılanlı Medresesi Vakfı'ndan bahsedilmektedir.

Temel, sonraki dönemde belgelerin noksanlığından yola çıkarak "XIX. yüzyıl sonlarında bu medresenin kapandığı söylenebilir" demektedir. Aksaray'ın ilk valisi Abdullah Sabri Karter'in eserinde medreseleri anlattığı sayfada isimleri bulunan medreseler şunlardır: *Beramuniye Medresesi, Cedidiye Medresesi, Mariye Medresesi, Seyfiye Medresesi, Hüsamîye Medresesi, Köhne Medrese (Bedriye)*

